גרש ושמן מעכבין ואין דבר אחר מעכב: גופא אמר רב [א]כל מקום שהחזיר לך הכתוב בתורה מנחה אינו אלא לעכב ושמואל אמר גרש ושמן מעכבין ואין דבר אחר מעכב ולשמואל אע"ג דתנא ביה קרא לא מעכבא א] ליה אלא כל היכא [ב]דתנא ביה קרא ודאי מעכבא והכא במלא קומצו בקומצו קא מיפלגי דתניא מלא קומצו בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ רב סבר הא נמי תנא ביה קרא דכתיב [1]ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ושמואל ב] [ג]דורות משעה לא ילפינן ולא יליף שמואל דורות משעה [ד]והתנן כלי הלח מקדשין את הלח ומדת ג] יבש מקדשין את היבש ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדת יבש מקדשין את הלח ואמר שמואל [ה]ל"ש אלא מדות אבל מזרקות מקדשין דכתיב [2]שניהם מלאים סלת שאני התם דתנא בה קרא תריסר זימנין א"ל רב כהנא ורב אסי לרב והרי הגשה דתנא בה קרא ולא מעכבא ד] מאן תנא ביה דכתיב [3]זאת תורת המנחה הקרב אותה ה] בני אהרן לפני ה' ההוא לקבוע לה מקום הוא דאתא דתניא לפני ה' [ו]יכול במערב ת"ל אל פני המזבח אי אל פני המזבח יכול בדרום ת"ל לפני ה' הא כיצד [ז]מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו רבי אליעזר אומר יכול יגישנה למערבה של קרן ו] (או) לדרומה של קרן אמרת [ח]כל מקום שאתה מוצא שתי מקראות אחד מקיים עצמו ומקיים חבירו ואחד מקיים עצמו ומבטל את חבירו מניחין את שמקיים עצמו ומבטל חבירו ותופשין את שמקיים עצמו ומקיים חבירו שכשאתה אומר לפני ה' במערב בטלתה אל פני המזבח בדרום וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימתה לפני ה' והיכא קיימתה אמר רב אשי ז] [ט]קסבר האי תנא כוליה מזבח בצפון קאי מתקיף לה ח] רב הונא הרי מלח דלא תנא ביה קרא ומעכבא ט] ביה דתניא [4]ברית מלח עולם הוא שתהא

ברית

גרש ושמן. הוא דהחזיר בהן הכתוב ומעכבא: **ואין דבר אחר מעכב.** ואע"פ שהחזיר בו הכתוב י]: **ואע"ג דתנא ביה קרא כו'.** בתמיה: **מלא קומצו** יא]. כתיב בחד דוכתא הדר שני בדבוריה וכתיב בקומצו למידרש מיניה בידו (א) יקמוץ לא יעשה כלי למדת קומצו: **כפו.** ולא כלי הילכך אם קמץ בכלי פסל: יב] **דורות משעה לא ילפינן.** ה"ק חזרה דגרש ושמן הוא דאתאי לעיכובא וכן דוגמתה שהוחזרו בתורה מנחת דורות אבל וימלא כפו לא חזרה היא: **לא שנו.** יג] דאין ט)מקדים יבש אלא במדת לח כגון הין ולוג דכל מדה לא חזיא ליה אלא למילתיה למדות והין ולוג במדת יבש ליכא: **אבל מזרקות.** שהן כלי דם מקדשין סלת יבש ויליף טעמא מנשיאים אלמא גמר דורות משעה: יד] **מאן תנא בה.** כלומר איזה מקרא שנה בה הקרב אותה טו] בני אהרן לפני ה': **יכול במערב.** בקיר מערבי של מזבח טז] היינו לפני ה' כנגד פתח ההיכל דהיכל במערב: **ת"ל אל פני המזבח.** ופני המזבח זה דרום שהכבש בדרום:

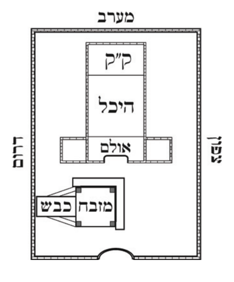

כנגד חודה של קרן. בפ' ב' דסוטה (דף יד:) פריך מאי יז] דיו: **למערבה לדרומה.** כאן וכאן: **כוליה מזבח בצפון.** עזרה קאי ופתח היכל באמצע עזרה וכיון דכל המזבח בחצי עזרה עומד יח] בו בצפון אישתכח דקיר דרומית של מזבח כלה לפני פתח יט] (אהל) ההיכל ונקרא דרומו של מזבח לפני ה':

ברית

ושמן מעכבי' ואין דבר אחר מעכב משמע דבריו סותרים זה את זה דתלי טעמא בחזרה ולא בה"א יתירא וע"ק אמאי לא מייתי קרא דמסלתה דדרשי' מיניה בפ"ק (לעיל ד' ט:) שאם חיסר כל שהוא י) פסולה כ][שמע מינה] דה"נ מטעם שינה הכתוב כא] קאמר ונראה דהכא מיירי לענין שיעכבו זה את זה דבעי דשנה עליו הכתוב וסמיך אמסלתה ומשמנה דגבי מנחת העומר כתיב (ויקרא ב) מגרשה ומשמנה ובשאר מנחות כתיב מסלתה ומשמנה וגרשה וסלתה הכל סולת ולקמן בפירקין (דף כז.) גבי סולת ושמן מעכבין זה את זה מייתי מגרשה ומשמנה ומסלתה ומשמנה אבל לגבי דמיעוטן מעכב את רובן מייתי מסלתה ומשמנה וכן גבי עיכובא דנפשיה לא בעי שנה לעכב אבל לגבי מעכבין זה את זה בעי שנה לעכב:

בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ. בפ"ק (לעיל ד' יא.) דרשי' מלא קומצו יכול מבורץ ת"ל בקומצו תרתי שמעת מינה:

ושמואל אמר דורות משעה לא ילפינן. הא דבעי רבי זירא למילף בפ"ק (לעיל דף ט:) מוימלא כפו ממנה דכל מקום שנא' כפו אינו אלא ימין לא מתוקמא מילתיה במסקנא והא דמסיק רבא יד יד לקמילה דיליף וימלא כפו מיד דמצורע לענין קמילה ולדורות שמא כיון דשאר גזירות שוות דאזן ורגל לדורות עבדינן נמי הך והא דא"ר אלעזר בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף ס.) מזבח שנפגם אין אוכלין בגינו שירי מנחה שנא' ואכלוה אצל המזבח וכי אצל המזבח אכלוה כו' שאני התם דאשכחן כיוצא בה קדשי דורות דדריש התם לעיל מזבח שנפגם כל קדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו כו' אבל אין לפרש דלא יליף הכא דורות משעה משום דנתחנך אהרן כל ז' ימי המלואים ועשה קמילה בכפו דא"כ מאי קפריך מהא דאמר כ) שמואל אבל מזרקות מקדשים דכתיב שניהם מלאים סולת ועוד אמרינן בזבחים בפרק טבול יום (דף קא.) גבי אניות שאמר לו אהרן למשה אם שמעת בקדשי שעה שהותרה אניות לא שמעת בקדשי דורות ומיהו שמא התם כך נאמר לו בפירוש דאי לאו הכי קשיא ליה לרב דיליף ל) שעה מדורות והא דבעי קרא בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה. ושם) לדורות יריה וסקילה ולא יליף מסיני לא דמי להכא דדילמא אעבירה דסיני מיחייב תרתי ולא בשאר עבירות והא דבעי בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור סיני בכמה ילפינן שעה מדורות או לא התם גלוי מילתא בעלמא תדע דלבסוף יליף לה מדכתיב אם בהמה אם איש כו' ומנלן דאיש סיני בכ"ג אי לאו דיליף מדורות והא דילפינן לקמן בסוף התודה (דף פב:) פסח דורות מפסח מצרים ואפילו מאן דפליג לא פליג אלא משום דאין דנין אפשר משאי אפשר שאני התם דפסח מפסח שייך למילף טפי וצריך לדקדק לשמואל דקסבר הכא מדה לקומץ לא פסל משום דלא יליף דורות משעה הא תנא בפ"ק (לעיל דף ו.) קמץ ועלה בידו צרור גרגיר מלח או קורט של לבונה פסל מפני שאמרו הקומץ החסר והיתר פסול ומהאי קרא גופיה דריש ליה התם בגמרא מדכתיב מלא קומצו בקומצו ולא מצינו ששנה אי לאו מוימלא כפו ואי בלא שנה הכתוב מסתבר לן שעיכב א"כ גם לענין מדה לקומץ נמי מעכב כיון דתרוייהו מהאי קרא נפקי:

כלי הלח מקדשין את הלח. פירשתי בפ"ק (לעיל דף ח:): **דתנא** ביה קרא תריסר זימני. אין להקשות אדרבה ליהוו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין: **ההוא** לקבוע לה מקום. וא"ת קביעות מקום שמעי' מקרא דהקריב ואייתר ליה והגישה לומר דשנה הכתוב לעכב וי"ל אי מהקריב הוה אמינא על הכבש סמוך למזבח ולא על המזבח ממש כדאשכחן והקריב הכהן את הכל המזבחה דאמרינן בפ"ק (לעיל דף י.) זו הולכת איברים לכבש: **כנגד** חודו של קרן ודיו. בפ"ב דסוטה (דף יד:) דייק מאי ודיו ומשני ס"ד תיבעי הגשה מ) כמנחה גופה פי' שיסירנה מן הכלי ויגיש הסולת עצמו למזבח ובריש נדה (דף ג.) גבי כל הנשים דיין שעתן אין מדקדק מאי דיין וי"ל דהתם שייך שפיר למיתני דיין לאפוקי מהלל וחכמים: **למערבה** של קרן לדרומה של קרן. פי' בקונטרס כאן וכאן וקשיא א"כ מאי מקיים עצמו ומבטל חבירו והלא מגישה כאן וכאן ובזבחים פ' קדשי קדשים (דף סג.) גרסי' בספרים או לדרומה של קרן פירוש לאיזה רוח שירצה והשתא ניחא דתופסין את שמקיים עצמו וחבירו ואם מגישה ברוח מערבית סמוך לקרן נמצא מבטל פני המזבח דהיינו דרום כדאמרינן בזבחים (דף סג:) על ירך המזבח לפונה כאדם שסובב דירכו בצפון וראשו בדרום ואם מגישה ברוח דרום סמוך לקרן מערבית נמצא מקיים שניהם שגם זה לפני ה' דכוליה מזבח בצפון והיכל ה' אמות פתחו של היכל ממוצע באמצע עזרה ונמצא י' בצפון וה' בדרום ונמצא דרומו של מזבח לפני הפתח ואינו יכול להתרחק מהקרן דלא קרינא ביה לפני ה' כיון דיש קרוב ממנו וסימן לדבר קני מנורה דמזרח ומערב מונחים ולא קרינא לפני ה' אלא בנר הסמוך אע"ג דכולן סדורות ברוח אחת זו אחר זו ומיהו נר שני של ב' נרות מזרחיות קרי נר מערבי כמו שאפרש לקמן בפרק כל קרבנות (דף פו:): **הרי** מלח דלא תנא ביה קרא. במסקנא משני כיון דכתיב ביה ברית כמאן דתנא ביה קרא דמי והשתא ס"ד דמדקאמר אמר רב כל מקום שהחזיר משמע שלא מצא עיכוב נ) אחר אלא במנחות דתניא ברית מלח עולם הוא ר"ת גרים מלח ברית והוא קרא דכתיב בפרשת ויקרא לא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך אבל ברית מלח עולם הוא לא כתיב גבי קרבנות אלא גבי כב] מתנות כהונה (במדבר יח) ואם תמצי לומר דדרשינן מדאפקיה רחמנא בלשון מלח א"כ אשכחן דשנה הכתוב במלח לעכב וכן לקמן בברייתא (דף כא:) דהאומר הרי עלי מנחה שכתוב בסיפרא תלמוד לומר ברית מלח עולם הוא ולהלן הוא אומר מאת בני ישראל ברית עולם גרים נמי ר"ת מלח ברית דקרא דולא תשבית דריש לה בת"כ:

אימא

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל"ב ופי"א מהל' פסוה"מ הלכה טז:

י ב מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הל' ו:

◆

מוסף רש"י

כלי הלח. קערות ומזרקות לדם ולשמן. **מדות היבש.** שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון, עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחלות בו מנחת חביתי כ"ג מחציתה בבקר ומחציתה בערב, להכי נקט גבי יבש מדות שאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו, דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזרקות וקערות ראוין לכך ואין כלי לח מקדשות את היבש. בגמרא מתרגם לה אמדות הלח (זבחים פח.). **לא שנו.** דאין כלי הלח מקדשין את היבש אלא מדות. ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי הין ושליש ההין וכו' דכיון דהנך לא חזו ליבש למדה והן לא נמשחו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה אבל מזרקות. אע"ג דכלי הלח נינהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו ללח חזו לסלת שהוא יבש (שם). **שניהם מלאים סלת.** ובמנחת נסכים קמשתעי דטעונה שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו סלת (לעיל ח:) למנחת נדבה (במדבר ז' ועי' רש"ש ח:). **לפני ד'.** הקרב אותה בני אהרן לפני ד', היינו שמגיעה למזבח (זבחים סג:). **יכול במערב.** יגיענה לדופן מערבי של מזבח דהיינו לפני ד', שההיכל במערב והמזבח בחצר ל"ב אמה רחבו ממוצע באמצע העזרה, וכן ההיכל ממוצע באמצע העזרה זה מול זה ל"ב אמה, היכל וכתליו חללו כ' וכתליו, ו' אמה עובי כותל צפוני וששה לכותל דרומי נמצא מערבו של מזבח לפני ד', דאין מפסיק כלום בינו לבין ההיכל דאילו אולם שלפני ההיכל פתוח הוא ורחבו עשרים אמה ככל חללו של היכל כנגד חודה. כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהא שם קצת דרום משום אל פני המזבח, דאי לאו כנגד חודה ליכא לפני ד' כלל שהרי זויות ההיכל כולם כנגד זויות המזבח (סוטה יד:). **ודיו.** במסכת סוטה בפ"ב (שם) מפרש מאי ודיו דקאמר, שאינו צריך להגיע גופה למזבח אלא הכלי (זבחים סג:). **ר' אליעזר אומר.** דורשו למקרא בענין אחר וכך דורשו מתוך שנאמר לפני ד' אל פני המזבח יכול יגישנה לאחד מהן רצה למערב רצה לדרומה **או לדרומה של קרן אמרת. כך תשיבני כל מקום שאתה מוצא וכו'.** דכיון דאפשר לקיים את שניהם תו לא תוקמה רצה זה עושה רצה זה עושה אלא תפוס המקיים את שניהם **והיכא קיימתה.** הלא חוץ לכנגד זויות ההיכל הוא. **קסבר האי תנא. ר' אליעזר כוליה מזבח בצפון קאי.** בחלק צפוני של עזרה ולית ליה דמזבח מכוון כנגד ההיכל וכתליו, נמצא דרומו של מזבח כנגד אמצע פתח ההיכל, הלכך יגישנה אל פני המזבח בדרום ובלבד שיהא סמוך למערב נמצא מקיים את שניהם וכו' (סוטה יד:).

◆

שיטה מקובצת

א] תיבת ליה נמחק: ב] ושמואל לא יליף דורות משעה. ומצי למיעבד לשמואל מדה לקומץ ולרב נמי אי לאו דתנא ביה קרא הוי אמינא דמצי למיעבד מדה לקומץ ותימה מאי שנא מהא דאמרינן בפ"ק [דף יא ע"א] אי (בקומצו) [מלא קומצו] יכול אפי' מבורץ ופשוט דאפי' פסול הוי ולא בעינא תנא ביה קרא וצריך לומר דיש סברא לפסול מבורץ בקומץ טפי ממדה לקומץ דהכא: ג] ומדת היבש מקדשין כו' ולא מדת היבש מקדשין: ד] מעכבת מאי תנא בה: ה] אותה. וגו' ותנן לא הגיש כשר ותיבות בני אהרן לפני ה' נמחק: ו] תיבת או נמחק: ז] קא סבר האי תנא. רבי אליעזר כולו מזבח בצפון קאי ומתחיל דרומו של מזבח כנגד החמש אמות צפונית של פתח ההיכל והוי שפיר בדרום נמי לפני ה' לפי שהיה כל רוח הדרומי כנגד אמצעו של פתח היכל ומיהו כדי לקיים לפני ה' ממש היה מגישו לסוף קרן דרומית מערבית ומסיים בת"כ מילתי' דר"א הא כיצד מגישו לקרן דרומית מערבית וא"ת למה לי

מסורת הש"ס

א) נ"ק מוחק מן גרש עד מעכב וכצ"ל מגרשה ומשמנה גופא וכ"ה בס"י, ב) [פסחים סא. עח: יומא לט: נא: יבמות מ. שבועות יז. זבחים כג.], ג) [לקמן נו. נט. סנהדרין טו: ע"ש], ד) לעיל ח: זבחים פח., ה) ג"ז שם, ו) [לקמן סא. סוטה יד: זבחים סג:], ז) סוטה יד: זבחים סג:, ח) זבחים נג. נח. סג: סוטה יד:, ט) כלי הלח מקדש יבש כו' למילתיה למדוד. נ"ק, י) פסולה ונראה דהכא נמי כו' קאמר והכא מיירי. נ"ק, כ) נ"א שמואל הס"ד ומה"ד אבל מזרקות כו' מלאים סולת והא דאמרינן בזבחים כו' דורות מיהו כו' כצ"ל. ונ"ב ע' זה הדיבור בפ' נגמר הדין דף מה., ל) נ"א דורות משעה. נ"ק, מ) מנחה גופה. נ"ק, נ) נ"א עיכוב אחר במנחות אלא משום שהחזיר והס"ד ומה"ד דתניא ברית כו' מנחה שכתוב בספרים ת"ל כו' כצ"ל. נ"ק,

◆

תורה אור השלם

1. וַיַּקְרֵב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וַיַּקְטֵר עַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר: ויקרא ט יז
2. וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: במדבר ז יג
3. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז
4. כֹּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַייָ נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִוא לִפְנֵי יְיָ לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ: במדבר יח יט

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מלא וכו' בידו קומץ אבל לא יעשה:

◆

שיטה מקובצת (המשך)

לפני ה' להכי תיפוק לי משום דכתיב כחטאת וכאשם מה חטאת ואשם טעונה יסוד אף הגשת מנחה טעונה יסוד ורוח דרומית לא היה בו יסוד אלא אמה הסמוכה למערבית וצריך לומר דמ"מ אצטריך לפני ה' לאשמועינן שהיה צריך להגישו ממש סמוך להקרן כדי לקיים לפני ה' בכל מה שיוכל ולהקריבו לקרן דרומית מערבית ממש אבל ת"ק סבר דמזבח ממוצע היה וקאי ל"ב אמות כנגד (מ') [ל"ב] אמות של חלל ההיכל וכתליו א"כ לא היה הדרומי כלל לפני ה' לפיכך היה צריך לת"ק להגישו ממש כנגד חודו של קרן והיינו שפיר לפני ה' שהרי חודו היה נידון כמו מערבית ממש: ח] רבי אויא הרי: ט] תיבת ביה נמחק: י] הכתוב. כדמפרש לקמן במלא קומצו בקומצו קא מפלגי דשמואל דורות משעה לא ילפינן והכי קאמר חזרה דגרש ושמן הוא דאתאי לעיכובא וכן דוגמתה שהוחזרו בתורה מנחת דורות אבל וימלא כפו לא חזרה היא. הס"ד ומה"ד ואע"ג: יא] מלא קומצו. בקומצו. תרי קראי כתיבי מלא קומצו כתיב: יב] ד"ה דורות משעה נמחק מכאן ושייך לעיל (ועמ"ש באות י): יג] לא שנו דכלי לח אין מקדשין יבש אלא במדת כו' לא חזיא אלא למלתיה והין ולוג וכו': יד] מה"ד מאי תנא: טו] אותה. היינו הגשה ולא מעכב כדתנן במתניתין לא הגיש כשירה הס"ד ומה"ד הקרב אותה בני: טז] דהיינו: יז] מאי. ודיו: יח] עומד מצד צפון אשתכח: יט] לפני פתח היכל. היינו דרומו של מזבח לפני ה': כ] תיבות שמע מינה ליתא: כא] קאמר. גליון ואין לומר דה"נ הוי טעמא משום דשנה בהו קרא וסמיך אמסולתה ומשמנה דגבי מנחת העומר כתיב מגרשה ומשמנה וגרש וסולת הכל אחד ולא נהירא דלקמן בפרקין גבי סולת דמיעוטו מעכב את רובו לא מייתי אלא קרא דמסולתה כו' לכן נראה דגבי עיכובא דנפשיה לא בעי שינה לעכב אבל לגבי מעכבין זה את זה בעי שינה לעכב ונראה דהכא מיירי לענין שיעכבו זה את זה וסמיך אמסולתה ומשמנה: תו"ח: כב] מתנות כהונה. גליון לומר שברית מתנות כהונה קיים לעולם כמלח ולא קאי ברית אמלח כלל. תו"ח: